

УТВЪРДИЛ: /п/

/Ръководител на УО на ПРЧР/

ОБЩИ УКАЗАНИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА ПОДХОДА „ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ МЕСТНО РАЗВИТИЕ“ С РЕСУРСИ ОТ ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ“ 2021 – 2027

Настоящите указания на УО на ПРЧР 2021 – 2027 са подготвени с цел подпомагане на местните партньорства и МИГ в подготовката на стратегиите за местно развитие, по отношение на мерките¹ с финансиране от ПРЧР.

I. ОБХВАТ И ПРИОРИТЕТИ НА ПОДКРЕПАТА ОТ ПРЧР 2021 – 2027

1. Приоритети и специфични цели от ПРЧР в подкрепа на местното развитие чрез ВОМР

Мерките, включени в многофондовите стратегиите за местно развитие за прилагане на подхода ВОМР, които очакват финансиране от ПРЧР 2021 - 2027, са допустими в следните три приоритета на програмата:

- **Приоритет 1: НАСЪРЧАВАНЕ НА ЗАЕТОСТТА И РАЗВИТИЕТО НА УМЕНИЯ**
- **Приоритет 2: СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ И РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ**
- **Приоритет 3: НАСЪРЧАВАНЕ НА МЛАДЕЖКАТА ЗАЕТОСТ**

По-специално подходът ВОМР трябва да допринася за изпълнението на една или няколко от следните специфични цели на приоритетите:

В рамките на ПРИОРИТЕТ 1 „ПОДОБРЯВАНЕ ДОСТЪПА ДО ЗАЕТОСТ И КАЧЕСТВОТО НА РАБОТНИТЕ МЕСТА“:

Специфична цел 1 „Подобряване на достъпа до трудова заетост и мерки за активизиране за всички лица, търсещи работа, и най-вече за младите хора, по-специално чрез изпълнението на гаранцията за младежта, за дългосрочно безработните и групите в неравностойно положение на пазара на труда и за неактивните лица, както и чрез насърчаване на самостоятелната заетост и социалната икономика“

Специфична цел 4 „Насърчаване на адаптирането на работниците, предприятията и предприемачите към промените, на активен живот за възрастните хора и остаряване в добро здраве, както и на здравословна и добре приспособена работна среда, която отчита рисковете за здравето“

---

¹ „Мерки“ по отношение на стратегиите за местно развитие се съотнася към „операции“ по отношение на ПРЧР при програмиране на изпълнението на национално ниво. В настоящия документ е използвана думата „мярка“, в съответствие със съдържанието на стратегиите за местно развитие.

В рамките на ПРИОРИТЕТ 2: СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ И РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ:

Специфична цел 2 „Насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности като ромите“

В рамките на ПРИОРИТЕТ 3: НАСЪРЧАВАНЕ НА МЛАДЕЖКАТА ЗАЕТОСТ

Специфична цел „Подобряване на достъпа до трудова заетост и мерки за активизиране за всички лица, търсещи работа, и най-вече за младите хора, по-специално чрез изпълнението на гаранцията за младежта, за дългосрочно безработните и групите в неравностойно положение на пазара на труда и за неактивните лица, както и чрез насърчаване на самостоятелната заетост и социалната икономика“

ВАЖНО ЗА ВСИЧКИ МЕРКИ!

Мерките, планирани в стратегиите за местно развитие, трябва да попадат в обхвата на посочените по-горе приоритети и специфични цели на ПРЧР 2021 – 2027. Всяка от мерките трябва да има ясен принос към избраната специфична цел. В една мярка на СВOMP е допустимо да се комбинират дейности за целевите групи на специфична цел 1 на Приоритет 1 и специфичната цел на приоритет 3. Всяка мярка следва да посочи към **какви местни специфики** е насочена, във връзка с целевите групи и техните потребности и избраните за тях дейности. Наличието на тази информация ще бъде предмет на оценка при подбора на СВOMP.

ВАЖНО!

За всяка специфична цел може да се планира по една мярка в СВOMP. По изключение, и предвид целевите групи и допустимите дейности в СЦ 1 на Приоритет 1, допустимо е в СВOMP да се **предвидят до две отделни мерки по СЦ 1, в случай че една от тях е мярка за подкрепа на социалната икономика**. Мерките следва да са насочени към различни целеви групи на тази СЦ на Приоритет 1, с адекватни дейности и индикатори, съобразени с избраните във всяка мярка целеви групи.

2. Специфични цели, целеви групи, индикатори и бенефициенти, които могат да се включат в мерки за WOMP с финансиране от ПРЧР 2021-2027:

Приоритет	Специфична цел	Допустими целеви групи	Индикатори (показатели) за краен продукт и за резултат (брой)	Допустими бенефициенти /кандидати и партньори/
Приоритет 1	СЦ 1 „Подобряване на достъпа до трудова заетост и мерки за активизиране за всички лица, търсещи работа, и най-вече за младите хора, по-специално чрез изпълнението на гаранцията за младежта, за дългосрочно безработните и групите в неравностойно положение на пазара на труда и за неактивните лица, както и чрез насърчаване на самостоятелната заетост и социалната икономика“	Безработни, вкл. продължително безработни; Неактивни лица; Лица в неравностойно положение, хора с увреждания; Лица с основно и по-ниско образование и/или без квалификация; Мигранти; Предприятия/организации - субекти на социалната и солидарна икономика; Лица, заети в социални предприятия/организации, субекти на социалната и солидарна икономика	<u>За краен продукт:</u> Безработни, вкл. продължително безработни; Участници в неравностойно положение; Неактивни; Малцинства (вкл. маргинализирани общности като ромите) <u>За резултат:</u> Участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа; Участници, които при напускане на операцията получават квалификация; Участници, които при напускане на операцията имат работа, вкл. като самостоятелно заети лица; Участници, които при напускане на операцията са придобили дигитални умения;	Работодатели; общини; неправителствени организации; Социални предприятия; субекти на социалната и солидарна икономика.

			Участници от малцинства, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа; Участници от малцинства, които при напускане на операцията получават квалификация или имат работа, вкл. като самостоятелно заети лица.	
	СЦ 4 „Насърчаване на адаптирането на работниците, предприятията и предприемачите към промените, на активен живот за възрастните хора и остаряване в добро здраве, както и на здравословна и добре приспособена работна среда, която отчита рисковете за здравето“ (само за група дейности „Мерки за активен живот на възрастните хора в пенсионна възраст и остаряване в добро здраве“)	Възрастни лица; Заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети.	<u>За краен продукт:</u> Участници на 55 и повече години; Заети лица, в т.ч. наети и самостоятелно заети; <u>За резултат:</u> Участници на 55 и повече години, получили подкрепа чрез мерки за активен начин на живот; Участници, които при напускане на операцията получават квалификация	Неправителствени организации; читалища; доставчици на здравни услуги; общини; работодатели;
Приоритет 2	СЦ 2 „Насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализираните общности като ромите“	Лица, представители на маргинализиран общности като ромите; Деца в нужда ² и техните семейства	<u>За краен продукт:</u> Малцинства (включително маргинализиран общности като ромите); Деца на възраст под 18 г. <u>За резултат:</u> Участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа;	Доставчици на социални и здравни услуги; работодатели; общини; читалища; неправителствени организации; социални предприятия

² Лица на възраст под 18 г., изложени на риск от бедност или социално изключване

			Участници, които при напускане на операцията получават квалификация; Участници, които при напускане на операцията имат работа; Участници, подкрепени чрез социални или здравни услуги; Участници с променени нагласи в резултат от информационни и/или обществени кампании	
Приоритет 3	СЦ „Подобряване на достъпа до трудова заетост и мерки за активизиране за всички лица, търсещи работа, и най-вече за младите хора, по-специално чрез изпълнението на гаранцията за младежта, за дългосрочно безработните и групите в неравностойно положение на пазара на труда и за неактивните лица, както и чрез насърчаване на самостоятелната заетост и социалната икономика“	Безработни младежи ³ , вкл. продължително безработни; Младежи с основно и по-ниско образование и без квалификация; Неактивни младежи и младежи NEETs (не участващи в заетост, обучение и образование); Търсещи работа младежи	<u>За краен продукт:</u> Неактивни; Безработни; Малцинства, вкл. маргинализирани общности като ромите <u>За резултат:</u> Участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа; Участници, които при напускане на операцията получават квалификация; Участници, които при напускане на операцията имат работа; Участници, които при напускане на операцията са придобили дигитални умения	работодатели; общини; неправителствени организации.

³ Младежи - лица на възраст 15-29 г. вкл.

			Участници от малцинства, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа; Участници от малцинства, които при напускане на операцията получават квалификация или имат работа.	
--	--	--	---	--

Целеви групи

За всяка мярка за СВОМР се избират само тези от целевите групи на съответния приоритет в таблицата по-горе, които ще бъдат на практика обект на въздействие (подкрепа) на мярката. В описанието на мярката се посочва връзката между потребностите на избраните целеви групи и предвидените дейности, с които те ще бъдат повлияни. Целевата група, включена по съответната мярка, трябва да бъде описана с нейните конкретни характеристики и нужди, както и да се посочи съответствие с анализите, направени при подготовката на СВОМР как мярката ще подкрепи дадената целева група. Това ще бъде обект на оценка на СВОМР. Целевите групи следва да са от територията на МИГ.

Индикатори (показатели)

За всяка мярка се избират показатели за краен продукт и за резултат, в зависимост от посочената/ите целева/и група/и и планираното въздействие върху тях чрез избраните дейности. Показателите за краен продукт посочват върху какви и колко от представителите на целевите групи ще се реализират дейностите, а показателите за резултат отчитат резултата/ефекта от предвидените дейности.

Всяка мярка трябва да съдържа поне по един показател от двата вида. Не са допустими промени в наименованието на гореизброените показатели! В зависимост от спецификата на мярката и на целевите групи на територията, в нея могат да бъдат включени допълнителни специфични показатели за краен продукт и за резултат за дадената мярка на МИГ, които се добавят към посочените в таблицата по-горе, като те трябва да са съобразени с целевата група, техните нужди и да отчитат очаквания резултат.

ВАЖНО: Стойностите на всички показатели по мерките се представят в мерни единици „брой“ и следва да бъдат определени **реалистично и съобразно бюджета** на мярката и предвидените дейности.

Показателят *„Участници, които при напускане на операцията са започнали да търсят работа“* не може да бъде единствен индикатор за резултат в една мярка, където е приложимо. В мярката следва задължително да има също показател за включване в заетост и/или получаване на квалификация.

Бенефициенти (кандидати и партньори)

Допустимите бенефициенти по мерките трябва да са от списъка на допустими бенефициенти по съответната специфична цел, посочени в таблицата. За допустими бенефициенти се избират само видове организации, които **могат целесъобразно и обосновано** да извършат дейностите. **МИГ не са допустими бенефициенти по ПРЧР.**

Допустимите бенефициенти (кандидати и партньори) следва да имат адресна регистрация и да извършват дейността си на територията на МИГ.

Партньорствата по проектите в изпълнение на СВОМР са възможни, но не са задължителни. Партньорите като вид организации трябва да съвпадат с тези, посочени в таблицата по-горе.

Кандидатите следва да отговарят на условията за бенефициент, определени в ЗУСЕФСУ и в приложимата под-законова нормативна уредба, както и на условията, определени от УО в поканата за подбор на СВОМР.

3. Допустими дейности по специфичните цели от ПРЧР за подхода ВОМР

За мерките се избират **само тези дейности, които са необходими** за целевите групи и за постигането на целите и резултатите, към които е насочена конкретната мярка. Избраните дейности могат да бъдат допълнително развити и пояснени в описанието на мярката.

Не е задължително в една мярка по дадена специфична цел да се включат всички посочени към нея дейности. **Избраните в СВОМР дейности по всяка мярка следва да бъдат обосновани спрямо нуждите на целевите групи и направените анализи на територията и избраните за тях дейности.** В тази връзка, всяка мярка следва да посочи към какви местни специфики е насочена. Изборът и обосноваването на дейностите ще бъде обект на оценка на качеството на стратегията.

За всяка мярка **СВОМР следва да съдържа следния текст:** „Видовете дейности отговарят на принципа „Ненанасяне на значителна вреда“, тъй като не се очаква да имат значително отрицателно въздействие върху околната среда поради тяхното естество. Видовете действия ще бъдат в съответствие с принципите, залегнали в Хартата на основните права на ЕС (ХОП) и Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания (КПХУ).“

3.1. Дейности по Специфична цел 1 на Приоритет 1:

1. Активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни лица, в т.ч. продължително безработни

Дейностите могат да включват идентифициране, активиране, трудово консултиране и професионално ориентиране, мотивиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, както и за регистрация в Дирекция „Бюро по труда“ на Агенция по заетостта.

Идентифицираните неактивни лица могат да бъдат включвани в различни видове обучения (виж т. 2), съобразно техните потребности, които бенефициента е анализирал.

За продължително безработните лица (безработни над 12 месеца) могат да се предвидят дейности, като например, за преодоляване на липсата на квалификация, навици, мотивация за работа, в т.ч. мотивиране, професионално ориентиране; професионално обучение, обучения за придобиване на ключова компетентност, обучение по време на работа и др.

2. Подобряване конкурентоспособността на уязвимите групи на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката.

Дейностите могат да включват обучения за придобиване на дигитални умения, умения, свързани със зеления преход, професионална квалификация, ключови компетенции и др., съобразени с индивидуалните характеристики на лицата от целевите групи и съобразени с потребностите на работодателите от квалифициран работна сила, която да наемат.

Мярката може да включва дейности в подкрепа на по-възрастните неактивни и безработни лица, за адаптиране към промените и към работодателите, чрез преквалификация, придобиване на нови умения, вкл. „зелени“ и дигитални, и предоставяне на нови възможности за заетост.

Обученията могат да бъдат насочени към придобиване и развитие на умения и компетентности, необходими във връзка с бъдещето на труда (тип „soft skills“ и преносими умения), по-специално: организационни умения, вкл. работа в екип, разрешаване на проблеми, управление на времето и др.

3. Целенасочена подкрепа за осигуряване на заетост, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, обучение на работното място, субсидирана заетост

Работодателите-бенефициенти или партньори могат да получат стимули за разкриване на нови работни места и субсидии за възнаграждения при включване в заетост на хора в неравностойно положение, в т.ч. лица с увреждания, продължително безработни, активирани неактивни лица, безработни или неактивни лица с по-ниско от средното образование, вкл. чрез финансиране на ментори за тях за улесняване на включването им в устойчива заетост.

Не е допустимо в една мярка и един проект да се включи само дейност за предоставяне на субсидирана заетост. Това условие следва да се заложи в описанието на конкретната мярка в СВOMP.

4. Подкрепа за развитие на предприятията от социалната икономика с цел създаване на условия за устойчива заетост на хора в неравностойно положение и изпълнение на социално-значими дейности

Дейностите могат да бъдат насочени към подкрепа за стартирането на социални предприятия - стимулиране на потенциални предприемачи, развитие и преценка на бизнес идеи, разработване на бизнес планове, обучения за предприемачески умения в областта на социалното предприемачество, подкрепа за регистрация на бизнес дейности, др.

Дейностите могат да са насочени и към съществуващи социални предприятия, вкл. за развитие на умения на заетите в тях чрез различни видове обучения за повишаване на уменията (вкл. дигиталните и зелените умения), компетенциите и професионалната квалификация, чрез субсидии за създаване на устойчиви работни места и за възнаграждения за новоназначени лица от уязвимите групи, с акцент върху жените, хора с намалена работоспособност и продължително безработни.

Насърчава се включването на обучения за развитие на умения за социално предприемачество и управление на социално предприятие, в т.ч. дигитални, както и умения насочени към „позеленяване“ на дейността или на продуктите/услугите/процесите в социалните предприятия.

3.2. Дейности по Специфична цел 4 на Приоритет 1:

1. Мерки за насърчаване на възрастните хора за по-дълго участие на пазара на труда (мотивиране за работа, разясняване на възможностите за различни форми

- на труд, подпомагане за започване на надомна работа или работа от разстояние и др.), насочване към работодатели и помощ при кандидатстване за работа и др.
2. Активиране на възрастните хора чрез насърчаване на активно социално поведение и доброволчество, инициране, организиране и включване в различни форми на участие в местни инициативи или инициативи за взаимопомощ във връзка с актуални за възрастните хора проблеми.
  3. Мерки за осигуряване опазване на здравето чрез превенция на заболяванията и грижа за здравето, в т.ч. провеждане на информационни събития, обучение по първа помощ, бедствена готовност, психо-социална подкрепа, информирание за възможности за рехабилитация и поддържаща здравето активност и др., вкл. с активното участие на самите възрастни хора в организацията и провеждането на дейностите с цел ангажираност и активност.

3.3. Дейности по Специфична цел 2 на Приоритет 2:

А. Примерни дейности в подкрепа за подобряване достъпа до заетост, умения и квалификация:

1. Дейности в общността за идентифициране, мотивиране и активиране на безработни лица, вкл. дълготрайни безработни за участието им на пазара на труда, включително регистрация в Дирекция „Бюро по труда“ на Агенция по заетостта.
2. Подкрепа за заетост на безработни и неактивни лица, вкл. субсидирана заетост с оглед устойчивата им интеграция на пазара на труда.
3. Предоставяне на обучения, включително обучение чрез работа, чиракуване, професионална квалификация и ключови компетентности.
4. Целенасочени мерки за младежи от маргинализирани общности - наемане на първа работа, стажуване, чиракуване, субсидирана заетост, обучение по време на работа, развитие на умения, менторство, придобиване на професионална квалификация, повишаване на дигиталните и зелени умения, др.
5. Предоставяне на трудово консултиране, трудова медиация и професионално ориентиране.
6. Подкрепа на самотните и многодетни родители и улесняване достъпа им до услуги, вкл. и до пазара на труда и кариерното им развитие.
7. Мотивационни дейности в общността за активно участие на пазара на труда, улесняване достъпа до образованието и квалификацията (с акцент върху ромските жени).
8. Обучения за придобиване на базови, вкл. „меки“ умения. Развитие на социални умения и граждански компетенции. Подкрепа за подобряване на финансовата грамотност, вкл. чрез обучителни мерки и информираност и развитие на умения за вземане на решения и планиране като част от мерките за овластяване и финансово приобщаване.

Б. Примерни дейности в областта на социалното включване и достъп до здравеопазване:

1. Предоставяне на услуги и интегрирани здравно-социални услуги за семейства с деца, вкл. с увреждания, чрез интегрирани услуги като семейно консултиране, семейно планиране и отговорно родителство, услуги за ранно детско развитие, формиране на родителски умения; превенция на изоставянето на деца, регулярни дейности на групите на майки и деца с цел стимулиране на взаимното учение и ранното детско развитие, в т.ч. осигуряване на експертна помощ според изразените от тях нужди.
2. Предоставяне на подкрепа с цел подобряване достъпа до здравни услуги и обществено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост, вкл. чрез осигуряване на здравни медиатори.
3. Здравна профилактика и превенция, информираност за здравното обслужване на гражданите и достъпа до здравни грижи, включително популяризиране на здравната култура и ваксинопрофилактиката, особено в случаи на епидемии и / или пандемии. Информираниостта относно имунизационния календар.
4. Мерки за повишаване на здравната култура по отношение на репродуктивно здраве на жените, превенция на болести при децата и социално-значими болести при възрастните, необходимостта от профилактика на здравето; повишаване информираността относно социалните и здравните права.
5. Достъп до социални и интегрирани здравно-социални услуги в общността и в домашна среда за хора с увреждания и техните семейства, вкл. деца, възрастни хора в невъзможност за самообслужване и други уязвими групи; индивидуални консултации и социално-здравна медиация на представителите на целевите групи.

В. Примерни дейности срещу дискриминацията и за преодоляване на негативните стереотипи и нагласи в общностите:

1. Повишаване на информираността за бедността като фактор за появата на негативни социални явления. Мерки за прекъсване на предаването на бедността от поколение на поколение. Работа с младите хора.
2. Подкрепа за борба с дискриминацията, създаване на толерантна и благоприятна обществена среда за равнопоставеност, социално включване и възможности за участие – напр. мерки, вкл. кампании, за преодоляване на стереотипи и дискриминационни практики с уважение към различието, ограничаване на езика на омразата и подкрепа за защита на основни човешки права и достойнство, насърчаване на мулти-културните дейности и на положителните примери и ролеви модели с постижения в работата, образованието, общественото положение и др., мерки за преодоляване на ограничителните патриархални стереотипи.
3. Подкрепа на ромските деца и техните семейства за преодоляване на факторите, водещи до бедност. Кампании и дейности в общността за преодоляване на патриархалните стереотипи, които ограничават заетостта и реализацията на

ромските жени, включително назначаване на общностни медиатори, за преодоляване на домашното насилие, ранните бракове и други практики на контрол и насилие.

ВАЖНО: Ако МИГ включва в СВОМР мярка по СЦ 2 на приоритет 2, следва задължително да включи дейност/и от група В, заедно с дейности от група А и/или група Б. Не е допустимо включване на дейности само от група В!

Проектните предложения по тази мярка следва да прилагат комплексен подход за решаване на различни аспекти от проблемите и потребностите на маргинализираните общности, което трябва да е посочено в мярката в СВОМР като изискване към проектите.

3.4. Дейности по Специфичната цел на Приоритет 3:

1. Активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни младежи, в т.ч. продължително безработните и NEETs;

Дейностите могат да включват идентифициране, активиране, трудово консултиране и професионално ориентиране, стимулиране на неактивни лица за включване на пазара на труда, както и за регистрация в Дирекция „Бюро по труда“ на Агенция по заетостта.

Идентифицираните неактивни младежи могат да бъдат включвани в различни видове обучения (виж т. 2), съобразно техните потребности, които бенефициента е анализирал.

Мярката може да включва дейности за преодоляване на липсата на квалификация, навици, мотивация и работа, в т.ч. мотивиране, професионално ориентиране, професионално обучение, обучения за придобиване на ключова компетентност, обучение по време на работа и др.

2. Подобряване конкурентоспособността на младежите като уязвима група на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката

Дейностите могат да включват обучения за придобиване на дигитални умения, професионална квалификация, ключови компетенции и др., съобразени с индивидуалните характеристики на лицата от целевите групи и съобразени с потребностите на работодателите от квалифициран работна сила, която да наемат.

Обученията могат да бъдат насочени също към придобиване и развитие на умения и компетентности (тип „soft skills“ и преносими умения), по-специално: организационни умения, вкл. работа в екип, разрешаване на проблеми, управление на времето и др., необходими на работодателите.

3. Осигуряване на заетост за младежите, вкл. чрез трудово консултиране, кариерно ориентиране, стажове, обучение на работното място, субсидирана заетост.

ВАЖНО:

Планирането на дейностите във всички мерки на СВОМР следва да се съобразят с реалните възможности на бенефициентите на територията на МИГ и механизмите за изпълнението на мерките.

Мерките в стратегията за ВОМР следва да имат също ориентираност към посрещане на предизвикателствата на зеления преход и/или на дигиталната трансформация, което ще се търси при оценката на стратегиите.

II. ИЗИСКВАНИЯ КЪМ ОПИСАНИЕТО НА МЕРКИТЕ С ПОДКРЕПА ОТ ПРЧР 2021 – 2027 В СВОМР

ВАЖНО!

Включените в стратегиите мерки и техният обхват **задължително** трябва да произтичат от изготвения за стратегията анализ, като следва в СВОМР да е посочена необходимостта от избраните мерки във връзка с анализа. При формулирането на всяка мярка в СВОМР е задължително да бъдат точно посочени следните елементи:

- приоритет и специфична цел от ПРЧР, по която се определя мярката;
- цел на конкретната мярка от СВОМР;
- анализ на резултатите от изпълнението на аналогична мярка от СВОМР 2014-2020, ако е изпълнявана такава;
- целева група или групи и идентифицираните техни местни проблеми и потребности, които мярката адресира;
- анализ за необходимостта от мярката на територията на МИГ – конкретни **местни** специфики и обстоятелства;
- допустими типове бенефициенти за изпълнение на мярката и защо са избрани тези типове бенефициенти; допустимо партньорство (ако е приложимо);
- допустими дейности, вкл. специфични за територията и за целевите групи и техните потребности, конкретно необходими за реализация на мярката;
- бюджет на мярката; интензитет на финансовата помощ; финансови параметри за проектите (минимална и максимална стойност);
- показатели за краен продукт и за резултат, вкл. специфични на МИГ, ако е приложимо;
- режим на минимални помощи;
- критерии за подбор на проекти по мярката.

III. БЮДЖЕТ

Общият бюджет на ПРЧР 2021-2027 за подхода ВОМР чрез многофондови стратегии е в размер на 74 281 873 лв., с източници Европейски социален фонд плюс (ЕСФ+) и национално съфинансиране. От тях, средствата за Югозападен район от ниво 2 (регион в преход) са в размер на 5 880 465 лв., а за останалите пет района от ниво 2 - Северозападен, Северен централен, Североизточен, Югоизточен и Южен централен (по-слабо развити региони) - общо 68 401 408 лв.

Максималният размер на една Стратегия за ВОМР е както следва:

- за СВОМР на МИГ в Югозападен район от ниво 2 (регион в преход) - София област, Област Благоевград, Област Перник, Област Кюстендил – до 420 000 лв.
- за СВОМР на МИГ в останалите 5 региона от ниво 2 извън ЮЗР - (по-слабо развити региони) – до 1 036 400 лв.

1. Финансови параметри на проектите

Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на 391 166 лева (равностойността на 200 000 евро).

Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи. По преценка на МИГ може да се предвиди изискване за съ-финансиране от бенефициентите.

2. Допустими разходи

За мерките с финансиране от ПРЧР 2021-2027 в СВОМР следва **задължително да се включи** текстът:

„Допустимите разходи се определят на база изискванията на глава 5, раздел I от ЗУСЕФСУ, разпоредбите на Регламент № 2018/1046, Регламент (ЕС) 2021/1057, Регламент (ЕС) 2021/1060 и приложимото национално законодателство за финансовата рамка 2021 – 2027.

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ.“

За всяка една процедура в изпълнение на СВОМР, в Условиата за кандидатстване, МИГ следва да посочат конкретно видовете разходи.

*Съгласно чл. 53 от Регламент (ЕС) № 2021/1060, в случай че общите разходи за дадена операция **не надвишават 200 000 EUR**, приносът, предоставен на бенефициента е под формата на **единични разходи, еднократни суми или единни ставки**, с изключение на операциите, подкрепата за които представлява държавна помощ. При прилагане на **опростено отчитане на разходите** се спазват разпоредбите на чл. 55. от ЗУСЕФСУ и*

чл. 53, 54 в), чл. 56 и чл. 94(2) от Регламент (ЕС) № 2021/1060 на Европейския парламент.“

По проектите на МИГ ще е задължително прилагането на опростено отчитане на разходите, като типът опростено отчитане следва да се разпише в Условието за кандидатстване, съгласно Методология/и на УО на ПРЧР за прилагане на варианти за опростено отчитане на разходи, която/ито ще бъде/ат предоставена/и от УО допълнително.

Неизчерпателен списък на типовете допустими разходи:

- разходи за възнаграждения;
- разходи за командировки;
- разходи за закупуване на материали и консумативи;
- разходи за дълготрайни материални активи- разходи за закупуване на обзавеждане и оборудване, когато тази покупка е крайно необходима за постигане на целта на операцията, или тези вещи са напълно амортизирани по време на операцията или закупуването им е най-икономичният вариант – *следва да се обоснове и аргументира необходимостта от тези разходи;*
- разходи за обучения;
- разходи, произтичащи от договори за изработка/услуга или договори за поръчка, по реда на ЗЗД, пряко свързани и необходими за изпълнение на проектните дейности (например: за обучения, за наем на зали, за организиране на събития, за изготвяне на анализи и проучвания, за разработване на програми и др.);
- разходи за застраховка;
- разходи за видимост, прозрачност и комуникация, като същите задължително са част от допустимите разходи за организация и управление;
- разходи за организация и управление;

В СВОМР следва да бъдат включени видовете разходи, които отговарят на включените дейности по съответната мярка.

Недопустими разходи:

- разходи, финансирани по друга операция, програма или каквато и да е друга финансова схема, произлизаща от националния бюджет, от бюджета на Общността или от друга донорска програма;
- глоби, финансови санкции и разходи за разрешаване на спорове;
- комисионите и загубите от курсови разлики при обмяна на чужда валута, с изключение на случаите на предоставянето на финансова подкрепа чрез финансови инструменти;

- възстановим данък върху добавената стойност;
- разходи за закупуване на моторни превозни средства,
- разходите за гаранции, осигурени от банка или от друга финансова институция, с изключение на разходите по финансови инструменти;
- лихви по дългове, освен във връзка с безвъзмездни средства, предоставени под формата на лихвени субсидии или субсидии за гаранционни такси;
- субсидиране на лихва по одобрени схеми за държавни помощи и разноските за финансови трансакции;
- разходи за закупуване на земя и недвижимо имущество, както и закупуването на инфраструктура;
- закупуване на материални активи втора употреба;
- разходи за консултантски услуги, свързани с подготовката и/или попълването на документите за кандидатстване за финансова подкрепа.

На основание чл. 57, ал. 2 от ЗУСЕФСУ не са допустими разходи за проекти или дейности, които са физически завършени или изцяло осъществени преди подаването на формуляра за кандидатстване от бенефициента, независимо дали всички свързани плащания са извършени от него, освен в случаите на чл. 59а от ЗУСЕФСУ.

IV. РЕЖИМ НА МИНИМАЛНА ПОМОЩ

За мерките с финансиране от ПРЧР 2021-2027 е задължителен текстът:

„Мерките по ПРЧР ще се изпълняват в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г. и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи“.

Следва да се има предвид, че кандидати и/или партньори са недопустими да получат минимална помощ, съответно и да бъдат бенефициенти по мерките на ПРЧР за ВОМР, ако попадат в забранителните режими на помощ в съответствие с Регламент (ЕС) № 1407/2013г. и последващи изменения на нормативната уредба в областта на държавните и минималните помощи.

V. ДЕМАРКАЦИЯ

Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР) 2023-2027 се очаква да финансира дейности за насърчаване и подпомагане на зеления и цифровия преход в областта на селското и горското стопанство. Тези сектори няма да

бъдат подкрепяни по ПРЧР, а земеделските стопани няма да бъдат бенефициенти по ПРЧР за присъщата им дейност.

Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони (СПРЗСР) 2023-2027 ще финансира мерки за подобряване на знанията и професионалната квалификация на заетите в сферата на селското и горското стопанство и на земеделските производители. Такива мерки няма да бъдат финансирани от ПРЧР.

За насърчаване на социално-икономическата интеграция на маргинализирани общности, като ромите, мерките по ПРЧР ще се допълват от дейностите по линия на **Програма „Образование“ (ПО) 2021-2027**, по която са предвидени дейности за подобряване на приобщаващия характер на образователната система и за грижи в ранна детска възраст. ПО ще насочи подкрепа за по-пълно обхващане на децата в предучилищно и училищното образование (с акцент върху уязвими групи, вкл. маргинализирани групи като ромите), създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на демографски, социални и културни бариери, както и за мерки за десегрегация на училищата и за утвърждаване на интеркултурното образование. ПРЧР ще подкрепя мерки, насочени към деца и младежи от маргинализирани общности, като ромите, вкл. и техните семейства, които се реализират извън формалното образование.

Настоящите общи указания ще бъдат допълнени и детайлизирани при необходимост при подготовката от страна на УО на ПРЧР 2021-2027 на Указания за кандидатстване и Указания за изпълнение на стратегии, преди публикуването на поканата за подбор на СВОМР и МИГ.